Ghid de bună practică – Voluntariatul ca metodă de incluziune pentru liceeni

Prof. Andrei Răzvan Băleanu

Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, București

31 august 2025

Introducere

Unul dintre cele mai valoroase daruri pe care școala le poate oferi elevilor este oportunitatea de a se descoperi pe ei înșiși prin implicare activă în comunitate. Acest ghid de bună practică își propune să ofere un anumit tip de cadru pentru implementarea proiectelor de voluntariat la liceu, cu accent pe incluziunea socială și pe integrarea elevilor din învățământul special.

Descrierea proiectului

Elevii, organizați în echipe de 2–6 membri, vor concepe și implementa propriul proiect de voluntariat, pornind de la nevoile comunității lor școlare sau locale. Proiectele trebuie să aibă o componentă clară de incluziune socială, astfel încât să implice și să sprijine persoane din medii vulnerabile sau elevi cu cerințe educaționale speciale (CES). Temele proiectelor pot fi variate, în funcție de preocupările echipelor, dar se recomandă integrarea unor activități care promovează empatia și colaborarea.

Exemple de proiecte posibile:

• Organizarea unui eveniment tematic accesibil tuturor colegilor, inclusiv celor cu CES (târg de carte, concurs de talente, expoziție artistică).

• O strângere de fonduri pentru o cauză locală, cu implicarea elevilor în toate etapele, inclusiv cei cu nevoi speciale.

• Crearea unui site sau a unei pagini de social media cu resurse educaționale adaptate pentru liceeni și pentru elevi cu dificultăți de învățare.

• O campanie de ecologizare în comunitate, în care fiecare elev are un rol adaptat abilităților sale.

• Crearea unui club de sprijin și incluziune pentru colegii mai mici sau cu dificultăți de adaptare.

• Organizarea de ateliere interactive în școli speciale sau centre de zi, pentru a construi punți între liceeni și alți copii sau tineri.

Etapele desfășurării proiectului
Activitatea se desfășoară pe parcursul mai multor întâlniri, desfășurate la orele de dirigenție sau în activități extrașcolare. Etapele sunt inspirate din modelul Business Model Canvas, adaptat pentru proiecte de voluntariat incluzive:

• Ora 1 – Ideea și echipa: brainstorming, selectarea ideilor, formarea echipelor diverse și incluzive.

• Ora 2 – Definirea problemei și a publicului țintă: identificarea unei nevoi reale și adaptarea activităților pentru accesibilitate.

• Ora 3 – Resurse și planificare: stabilirea obiectivelor SMART, adaptarea sarcinilor la capacitățile fiecărui membru.

• Ora 4 – Strategia de implementare și comunicare: modalități accesibile de promovare, gestionarea obstacolelor.

• Ora 5 – Calendarul activităților: planificarea etapelor cu repere intermediare clare.

• Ora 6 – Analiză SWOT: identificarea punctelor tari, slabe, oportunităților și riscurilor în raport cu incluziunea.

• Ora 7 și următoarele – Implementarea proiectului: punerea în practică, sprijinul profesorului ca facilitator, jurnal de echipă.

• Ora finală – Prezentarea și reflecția: prezentarea rezultatelor, impactul asupra comunității și lecțiile învățate.

Rolul profesorului și indicații practice
Profesorul trebuie să fie un facilitator, nu un șef de proiect. Rolul său este de a pune întrebări, de a sprijini elevii să găsească soluții și de a încuraja colaborarea. Este important ca echipele să fie diverse, cuprinzând elevi cu abilități diferite și, dacă este posibil, elevi din învățământul special. Evaluarea proiectelor trebuie să pună accent pe proces și pe implicarea fiecărui elev, nu doar pe rezultate.

Beneficiile proiectului pentru elevi
• Dezvoltare personală – descoperirea punctelor forte și asumarea responsabilităților.

• Spirit de echipă – colaborare, negociere și luarea deciziilor comune, inclusiv cu colegi din medii diverse.

• Competențe practice – planificare, comunicare, leadership, empatie.

• Incluziune socială – sensibilizarea față de nevoile celor din jur și implicarea elevilor cu CES în activități comune.

• Construirea unui portofoliu personal – util pentru aplicații viitoare și pentru creșterea încrederii în sine.

Voluntariatul devine astfel mai mult decât o activitate extracurriculară – este un mod de a învăța prin fapte concrete, de a cultiva empatia și de a contribui la binele comun.

Nevoia de autonomie și control la adolescenți

În ziua de astăzi, profesorii și părinții se lovesc tot mai des de nevoia adolescenților de a deține control asupra propriei vieți. Această nevoie nu este un capriciu, ci o etapă firească a dezvoltării lor, în care caută să-și afirme identitatea și autonomia. Proiectele de voluntariat le oferă ocazia de a lua decizii reale, de a-și asuma responsabilități și de a experimenta consecințele acțiunilor lor. Astfel, dorința de control se transformă într-o motivație pozitivă, care îi ajută să se maturizeze și să devină mai conștienți de rolul lor în societate.

Concluzie

Proiectele de voluntariat integrate în orele de dirigenție și în activitățile extrașcolare nu reprezintă doar o completare a programei școlare, ci o investiție în formarea unor tineri responsabili, empatici și implicați social. Prin componenta lor incluzivă, aceste proiecte ajută la construirea unor comunități școlare unite și deschise, în care fiecare elev, indiferent de abilități, își poate aduce contribuția.